

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 8.12.2010
KOM(2010) 715 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia

{SEK(2010) 1489 lopullinen}
{SEK(2010) 1490 lopullinen}
{SEK(2010) 1491 lopullinen}

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Haasteet ja mahdollisuudet	4
2.1.	Haasteet	4
2.2.	Mahdollisuudet.....	5
3.	Ratkaisuna toimintasuunnitelma	6
3.1.	Tonavan alueen yhteydet.....	7
3.2.	Tonavan alueen ympäristön suojeleminen	8
3.3.	Tonavan alueen hyvinvointi	10
3.4.	Voimakkaampi Tonavan alue	11
4.	Toteutus ja hallinnointi	11
5.	Yhteydet eri alojen EU-politiikkaan	13
6.	Päätelmä	14

**KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia

1. JOHDANTO

Tonavan alue on muuttunut dramaattisesti. Tuoreinta kehitystä edustaa EU:n laajentuminen vuosina 2004 ja 2007. Tonavan alue on maailman kansainvälinen jokivesistöalue, ja nyt suurin osa siitä on Euroopan unionin alueella. Tarjolla on uusia mahdollisuuksia paneutua alueen haasteisiin ja potentiaaliin ja erityisesti vahvistaa alueen pyrkimyksiä selviytyä talouskriisistä kestäväällä tavalla. Sosioekonomista kehitystä, kilpailukykyä, ympäristöasioiden hallintaa ja resursseja säästävää kasvua voidaan parantaa ja turvallisuutta ja liikenneväyliä modernisoida. Tonava voi avata EU:n lähinaapureihinsa, Mustanmeren alueelle, Etelä-Kaukasukselle ja Keski-Aasiaan. Tonavan aluetta koskevalla EU:n strategialla voidaan edesauttaa EU:n tavoitteiden toteuttamista vahvistamalla EU:n keskeisiä poliittisia aloitteita ja etenkin Eurooppa 2020 -strategiaa.

Tonavan alue on vesistöalueensa määrittämä toiminnallinen alue. Sellaiset yhteistyöelimet kuin Tonavan suojelukomissio ja Tonavan kansainvälinen suojelukomissio käsittelevät erityisiä kysymyksiä. Strategialla toimintamallia laajennetaan, jotta ensisijaisiin kysymyksiin voidaan puuttua yhtenäisellä tavalla. Maantieteellisesti katsoen asia koskee etupäässä mutta ei pelkästään seuraavia: EU:n sisällä Saksaa (Baden-Württemberg ja Baijeri), Itävaltaa, Slovakiaa, Tšekkiä, Unkaria, Sloveniaa, Romaniaa ja Bulgariaa ja EU:n ulkopuolella Kroatiaa, Serbiaa, Bosniaa ja Hertsegovinaa, Montenegroa, Moldovaa ja Ukrainaa (Tonavan varren alueet). Strategiaan voivat osallistua myös muut alueen kumppanit. Koska Tonava laskee Mustaanmereen, strategian olisi oltava johdonmukainen suhteessa Mustanmeren näkyymiin. Alueella asuu 100 miljoonaa ihmistä ja sen osuus EU:n pinta-alasta on viidennes, joten kyse on Euroopan kannalta elintärkeästä alueesta.

Alueella on saatava yhteyksiä ihmisten ja heidän ajatustensa ja tarpeidensa välille. Liikenneyhteyksiä on nykyaikaistettava ja tietotekniikan käyttömahdollisuuksia parannettava. Parempien yhteyksien ja vaihtoehtoisten lähteiden ansiosta energiasta voi tulla halvempaa ja sen toimitusvarmuudesta parempaa. Kehitystä voidaan tasapainottaa ympäristönsuojelulla kestävän kehityksen ja EU:n soveltuvan ympäristösäännösten mukaisesti. Tarvitaan yhteistyötä, jotta voidaan minimoida tulvien, kuivuuden ja teollisuusonnettomuuksien kaltaisten katastrofien riskit ja niiden toteutuminen. Alueen tutkimus- ja innovointinäköymät ovat hyvät, ja niiden pohjalta alue voi pyrkiä kaupan ja yritystoiminnan eturintamaan EU:ssa. Koulutukseen ja työllisyyteen liittyvästä eriarvoisuudesta voidaan päästä eroon. Alueesta voidaan tehdä turvallinen alue, jossa konflikteihin, syrjäytymiseen ja rikollisuuteen puututaan asianmukaisesti.

Vuoteen 2020 mennessä olisi päästävä siihen, että alueen kaikilla kansalaisilla olisi paremmat mahdollisuudet koulutukseen, työllistymiseen ja korkeampaan elintasoon kotiseudullaan. Strategialla alueesta pitäisi saada todellinen 2000-luvun alue, joka on turvallinen ja luottavainen ja vetovoimaisuudeltaan Euroopan kärkeä.

Tavoitteen saavuttamiseksi Eurooppa-neuvosto pyysi komissiota laatimaan tämän strategian.¹ Strategia seuraa hyvän vastaanoton saanutta EU:n Itämeren alueen strategiaa, joka on edennyt täytäntöönpanovaiheeseen. Tonavan alueen strategiaa koskeva pyyntö perustuu Itämeren strategiasta saatuu kokemukseen, ja siinä korostetaan yhtenäistä tapaa lähestyä kestävä kehitystä. On kartoitettava mahdolliset synergiaedut ja tarvittavat kompromissit. Voidaan esimerkiksi kehittää ympäristöä säästävää huipputekniikkaa ja pyrkiä parantamaan eri alojen politiikan ja rahoitusvälineiden yhtenäistä linjaamista niin, että niiden vaikutukset kentällä paranevat ja toiminnan hajanaisuudesta päästään eroon. Komissio toimii useilla eri politiikanaloilla ja voi siksi helpottaa tällaisen mallin toteuttamista, kuten esitetään tässä EU:n muille toimielimille osoitetussa tiedonannossa ja siihen liittyvässä toimintasuunnitelmassa.

Komissio on vahvasti sitä mieltä, että on olennaista asettaa tavoitteita, jotta toimia voidaan kohdentaa ja priorisoida. Tavoitteita olisi kehitettävä pitemmälle sidosryhmien kanssa heti, kun tämä tiedonanto on annettu. Työ pitäisi saada valmiiksi ennen Eurooppa-neuvoston kokousta kesäkuussa 2011. Tavoitteita sovelletaan jäsenvaltioihin, ja muita maita rohkaistaan tavoittelemaan niitä omien olosuhteidensa mukaisesti. Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkasti komission raporteissa.

2. HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

Ehdotuksia valmisteltaessa kuultiin laajasti eri sidosryhmiä. EU-maiden ja muiden maiden hallitukset ovat osallistuneet kansallisten yhteyspisteiden välityksellä. Strategiassa hyödynnetään asiaan liittyvien komission yksiköiden ja Euroopan investointipankin sekä alueellisten elinten (kuten alueellisen yhteistyöneuvoston) asiantuntemusta. Sidosryhmiä on kuultu internetin välityksellä ja viidessä suuressa konferenssissa. Tärkeimmät esiin tulleet seikat ovat seuraavat: 1) strategia on tervetullut aloite, jolla voidaan tehostaa Tonavan alueen integroitumista EU:ssa, 2) jäsenvaltiot ja kolmannet maat (ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat mukaan luettuina) ovat sitoutuneet strategiaan korkeimmalla poliittisella tasolla, 3) komissio on avainasemassa prosessin sujumisen kannalta, 4) nykyisten resurssien käyttöä voidaan parantaa suuntaamalla niitä strategian tavoitteisiin, ja 5) strategialla on saatava aikaan näkyviä ja konkreettisia parannuksia Tonavan alueelle ja sen asukkaille.

2.1. Haasteet

Tonavan alue on historiansa aikana ollut erityisen alttiina myllerryksille: lukuisille selkkauksille, siirtolaisvirroille ja epädemokraattisille hallinnoille. Rautaesiripun häviäminen ja EU:n laajentuminen tarjoavat kuitenkin mahdollisen tien valoisampaan tulevaisuuteen. Sitä varten on ratkaistava merkittäviä ongelmia – etenkin seuraavat:

- **Liikenne:** Tonava on merkittävä Euroopan laajuisen liikenneverkon liikennekäytävä. Sitä kuitenkin hyödynnetään selvästi vähemmän kuin sen kapasiteetti antaisi myöten. Tonavalla kuljetetaan rahtia vain 10–20 prosenttia siitä mitä Reinillä. Sisävesiliikenteeseen liittyy merkittäviä ympäristö- ja tehokkuusetuja, ja siksi sen potentiaalia on hyödynnettävä kestäväällä tavalla. Erityisesti olisi lisättävä multimodaalisuutta, parannettava yhteyksiä muihin vesistöalueisiin ja laajennettava infrastruktuuria liikenteen solmukohdissa kuten sisävesisatamissa.
- **Energia:** Energia on alueella suhteellisesti ottaen kallista. Markkinoiden hajanaisuus nostaa hintoja ja vähentää kilpailua. Riippuvuus liian harvasta ulkoisesta toimittajasta lisää alueen haavoittuvuutta, kuten talviset kriisit ovat osoittaneet. Energian toimitusvarmuutta

¹ Eurooppa-neuvosto pyysi virallisesti Euroopan komissiota koordinoimaan EU:n strategiaa Tonavan aluetta varten. Se totesi päätelmissään 19. kesäkuuta 2009 seuraavaa: ”Se pyytää komissiota myös esittämään EU:n strategian Tonavan aluetta varten ennen vuoden 2010 loppua.”

voidaan parantaa monipuolistamalla toimituksia yhteenliittäntöjen kautta ja luomalla aidosti alueellisia markkinoita. Tehokkuutta on välttämättä parannettava mm. säästämällä energiaa ja lisäämällä uusiutuvien lähteiden käyttöä.

- **Ympäristö:** Tonavan alue on merkittävä kansainvälinen valuma-alue ja ekologinen käytävä. Sen vuoksi tarvitaan alueellista mallia luonnonsuojeluun, maankäytön suunnitteluun ja vesienhoitoon. Saasteet eivät pysähdy maiden rajoille. Sellaiset vaikeat ongelmat kuin käsittelemätön jätevesi sekä lannoitteiden ja maa-aineksen valuma tekevät Tonavasta erittäin saastuneen joen. Tarkastelua kaipaavat myös liikenneyhteyksien, matkailurakentamisen ja uusien energiantuotantolaitosten ympäristövaikutukset.
- **Riskit:** Suurtulvat, kuivuus ja teollisuuden saastepäästöt ovat Tonavan alueella aivan liian yleisiä ilmiöitä. Niiden ehkäiseminen, niihin valmistautuminen ja tehokas reagointi edellyttävät tiivistä yhteistyötä ja tiedonjakoa.
- **Sosioekonomiset seikat:** Tonavan alue on kaikkea muuta kuin yhtenäinen. Siellä sijaitsee EU:n menestyvimpiä mutta myös köyhimpiä alueita. Erityisesti on mainittava, että niin rahoitukseen kuin instituutioihin liittyviä yhteyksiä ja yhteistyötä on liian vähän. Yritykset eivät riittävästi hyödynnä markkinoinnin, innovoinnin ja tutkimuksen kansainvälisyyttä. Tonavan alueella asuu korkeasti koulutettuja ihmisiä vähemmän kuin EU27:ssä keskimäärin, ja alueelliset erot ovat tässäkin tapauksessa selviä. Parhaat kyvyt usein lähtevät muualle.
- **Turvallisuus sekä vakava ja järjestäytynyt rikollisuus:** Vakavat ongelmat eivät ota hävitäkseen. Ihmiskauppa ja tavaroiden salakuljetus ovat monissa maissa erityisen hankalia ongelmia. Korruptio nakertaa kansalaisten luottamusta ja estää kehitystä.

Näihin ongelmiin on parasta puuttua yhdessä priorisoimalla toimia, sopimalla niistä ja toteuttamalla ne. Esimerkiksi ”rakentajien” ja ”suojelijoiden” on etsittävä innovatiivisia ratkaisuja, jotka yhdessä tepsivät kaikkein hankalimpiin ongelmiin, jolloin koko alue hyötyy.

2.2. Mahdollisuudet

Tonavan alue tarjoaa myös monia mahdollisuuksia. Siellä on monia häikäisevän kauniita luonnonmaisemia. Sillä on rikas historia ja kulttuuri ja rikkaat perinteet. Kehittymismahdollisuudet ovat valtavat etenkin niissä maissa, joita muutokset ovat koetelleet kovimmin vuodesta 1989. Alueella on luovuutta ja laadukasta työvoimaa. Tonavan alueella on mm. seuraavat piirteet:

- Tonavan alue on tie Euroopasta itään. Olemassa olevia **liikenne- ja kauppayhteyksiä** on kehitettävä (esimerkiksi hyödyntämällä TRACECA-käytävää, joka yhdistää EU:n Mustanmeren alueen kautta Kaukasukseen ja Keski-Aasiaan).
- Alueella on **vankka koulutusjärjestelmä** ja paljon korkeakouluja. Koulutuksen laatu kuitenkin vaihtelee. Koulutuksen on vastattava työmarkkinoiden tarpeisiin, ja opiskelijoiden liikkuvuutta alueella on edistettävä.
- Alue on **kulttuuriltaan, etnisesti ja luonnoltaan hätkähdyttävän monimuotoinen**. Alueella on suurkaupunkeja ja perintökohteita, ja Tonavan varrella on enemmän pääkaupunkeja kuin minkään muun joen. Tarvitaan modernia matkailutarjontaa ja -infrastruktuuria, josta sekä vieraat että isännät hyötyvät.
- Alueella voitaisiin parantaa **uusiutuvien energialähteiden** hyödyntämistä – niin veden, biomassan kuin maalämmönkin. Myös **energian tehokkaaseen käyttöön** on runsaasti mahdollisuuksia, kun energian kysynnän hallinnointia parannetaan ja rakennuksia ja logistiikkaa ajantasaistetaan. Näillä toimilla edistettäisiin siirtymistä vähähiiliseen talouteen.

- Alueella on **rikkaat ympäristövarat**: sen eläin- ja kasvikunta hakevat vertaistaan, sillä on arvokkaat vesivarat ja ainutlaatuisen kauniita maisemia (kuten Tonavan suisto ja Karpaatit). Niitä olisi suojeltava ja restauroitava kestäväällä tavalla.

Jotta näistä mahdollisuuksista saataisiin kaikki irti, tarvitaan lisää yhteistyötä ja yhteistä suunnittelua ja yhteisiä investointeja, ja lisäksi on kehitettävä merkitykseltään ratkaisevia yhteyksiä.

3. RATKAISUNA TOIMINTASUUNNITELMA

Ehdotettavan strategian lähtökohtana on edellä esitetyistä syistä yhtenäinen ratkaisumalli. Siinä korostetaan parempia ja älykkäämpiä liikenteeseen ja liikkuvuuteen, kauppaan ja energiaan liittyviä yhteyksiä, ympäristötoimia ja riskinhallintaa sekä turvallisuusyhteistyötä. Hyötyä on luvassa yhteisistä toimista innovoinnin, matkailun, tietoyhteiskunnan, institutionaalisten valmiuksien ja syrjäytyneiden yhteisöjen hyväksi.

Strategiassa ehdotetaan toimintasuunnitelmaa, jonka toteuttamiseen asianomaisten maiden ja sidosryhmien olisi sitouduttava lujasti. Komissio tarkastelee edistymistä säännöllisesti. Niinpä toimenpiteitä ja projekteja ajantasaistetaan tai ne korvataan, kun ne on saatu päätökseen. Toimintasuunnitelmaa päivitetään siis koko ajan. Suunnitelmassa korostetaan yhdenmukaistettua paikkakohtaista toimintamallia. Alueellinen yhteenkuuluvuus on nyt selkeästi nimetty EU:n tavoitteeksi, ja sitä voidaan edistää kehittämällä hyviä yhteyksiä kaupunkien ja maaseudun välille, tarjoamalla tasapuoliset mahdollisuudet hyödyntää infrastruktuuria ja palveluja ja huolehtimalla siitä, että ihmisten elinolot ovat keskenään vertailukelpoiset.

Asiasta järjestetyssä kuulemisessa tuotiin esiin monia toimintaehdotuksia. Komissio on yhdessä jäsenvaltioiden, alueiden ja muiden sidosryhmien kanssa valinnut niistä ne, joilla on seuraavat ominaisuudet:

- Ne tuottavat välitöntä ja näkyvää hyötyä alueen asukkaille.
- Niillä on vaikutusta koko makroalueeseen (tai merkittävään osaan siitä). Hankkeissa olisi siksi edistettävä kestävästä kehityksestä, ja niiden olisi katettava useita alueita ja maita.
- Ne ovat keskenään johdonmukaisia ja toisiaan tukevia ja tuottavat ratkaisuja, joista kaikki hyötyvät.
- Ne ovat realistisia (teknisesti toteuttamiskelpoisia ja rahoitukseltaan uskottavia).

Jäljempänä esiteltävät hankkeet ovat esimerkkejä aloitteista, joita olisi tarkoitus edistää. Niiden on tarkoitus havainnollistaa toimintaa, ei asettaa prioriteetteja. Lukuisia muitakin ehdotuksia on tehty, ja toimintasuunnitelman onkin tarkoitus tarjota toiminnalle suuntaa-antavat puutteet, ja sitä muokataan toiminnan edistymisen myötä.

Toimintasuunnitelmassa on neljä pilaria, jotka on määritetty keskeisten kysymysten perusteella. Kussakin pilarissa on eri toimintatyyppien perustuvia painopistealoja. Pilarit ovat seuraavat:

(1) *Tonavan alueen yhteydet*

- Parannetaan liikennettä ja multimodaalisuutta.
 - (a) Sisävesiväylät
 - (b) Maantie-, rautatie- ja lentoyhteydet
- Rohkaistaan kestävämpään energiankäyttöön.
- Edistetään kulttuuria ja matkailua sekä ihmisten keskinäisiä yhteyksiä.

(2) *Tonavan alueen ympäristön suojeleminen*

- Parannetaan ja ylläpidetään vesien laatua.
- Huolehditaan ympäristöriskien hallinnasta.
- Suojellaan biodiversiteettiä, maisemia sekä ilman ja maaperän laatua.

(3) *Tonavan alueen hyvinvointi*

- Kehitetään osaamisyhteiskuntaa tutkimuksen, koulutuksen ja tietotekniikan keinoin.
- Tuetaan yritysten kilpailukykyä mukaan luettuna klusteroituminen.
- Investoidaan ihmisiin ja taitoihin.

(4) *Voimakkaampi Tonavan alue*

- Rakennetaan institutionaalisia valmiuksia ja lisätään yhteistyötä.
- Toimitaan yhdessä turvallisuuden hyväksi ja järjestäytyntä ja vakavaa rikollisuutta vastaan.

3.1. Tonavan alueen yhteydet

Tonavan alue tarvitsee hyviä yhteyksiä sekä alueen sisällä että sieltä muihin alueisiin Euroopassa ja muualla. Mikään osa alueesta ei saisi jäädä syrjäiseksi. Liikenne- ja energiainfrastruktuureissa on monia aukkoja ja puutteita, jotka johtuvat riittämättömästä kapasiteetista, heikosta laadusta tai huonosta kunnossapidosta. Myös ihmisten välisiä yhteyksiä on parannettava – etenkin kulttuurin ja matkailun välityksellä.

Jotta parannukset onnistuisivat, tarvitaan koordinoitua suunnittelua, rahoitusta ja toteutusta. Markkinoiden toimintapuutteet – jotka johtuvat ulkoisvaikutuksista – näkyvät erityisen selvästi rajatylittävien investointien vähäisyydessä. On kartoitettava suuria hankkeita ja toteutettava ne kestäväällä ja tehokkaalla tavalla niin, että niiden kustannukset ja hyödyt jaetaan. Mitä enemmän käyttäjiä, sitä tehokkaampia investoinneista tulee merkittävien mittakaavaetujen ansiosta.

Keskeiset kysymykset

Liikenne

Tonavan alueella on runsaasti mahdollisuuksia kestäväpohjaiselle sisävesiliikenteelle, jonka kannalta itse joki on keskeisessä asemassa. Sitä varten on parannettava hallintoa, laitteistoa ja pätevän henkilöstön saatavuutta. Tonavan ja sen sivujokien fyysistä liikennekapasiteettia olisi parannettava ja pullonkauloja poistettava, jotta liikennöitävyys saataisiin asianmukaiselle tasolle. Sitä varten on toteutettava NAIADES-ohjelma ja noudatettava ympäristölainsäädäntöä. Perustana olisi käytettävä yhteistä lausuntoa sisävesiliikenteestä ja kestävästä ympäristöpolitiikasta Tonavan alueella. Olisi tuettava innovatiivisia teknologioita markkinoiden tarpeiden mukaisesti. Nuoremasta henkilöstöstä (nuoresta laivaväestä, nuorista kapteeneista jne.) olevaa pulaa olisi paikattava parantamalla koulutusmahdollisuuksia.

Maantie-, rautatie- ja ilmailuinfrastruktuuri on monesti tehotonta, tai sitä ei yksinkertaisesti ole. Näin on erityisesti rajatylittävien yhteyksien kohdalla. Asetuksen (EY) N:o 913/2010 mukaiset TEN-T:n ensisijaiset hankkeet ja tavaraliikennekäytävät on toteutettava aikataulun mukaisesti. Länsi-Balkanin integroitumista tullaan parantamaan tulevan liikenneyhteisö sopimuksen mukaisesti. Multimodaalisuus ja yhteentoimivuus ovat olennaisia tekijöitä, joiden avulla voidaan hyödyntää Tonavaa nykyaikaisen logistiikan olennaisena osana. Myös pohjois-eteläyhteyksiä tarvitaan. Tonavan alueen toiminnallinen ilmatilan lohko

on olennaisen merkittävä väline lentoliikenteen hallinnan kannalta ja keino tehostaa alueellisten lentokenttien kapasiteetin käyttöä.

Energia

Kausikohtaiset kriisit ovat osoitus alueen haavoittuvuudesta. Ongelmia liittyy usein infrastruktuurin laatuun, toimitusvarmuuteen, markkinoiden organisointiin, kestävämmään kysyntään, energiatehokkuuteen ja uusiutuvien lähteiden käyttöön. Energiaverkostoja on modernisoitava ja laajennettava – etenkin rajayhdysjohtojen osalta. Sitä varten on toteutettava Euroopan energia-alan elvytysohjelma ja tehostettava Euroopan laajuisen energiaverkoston toimintaa. Lisäksi on vaihdettava kokemuksia erityisesti älykkäistä verkoista ja kaupungeista sekä ekoinnovoinnista.

Kulttuuri ja matkailu

Yhteinen historia ja yhteiset perinteet, alueen erilaisten yhteisöjen kulttuuri ja taide sekä upea luonto tekevät alueesta vetovoimaisen. Tonavan suisto on maailmanperintökohde, joka tarjoaa mahdollisuuksia urheiluun ja muuhun vapaa-ajan viettoon. Näitä mahdollisuuksia olisi parannettava ja mainostettava yhteisellä ja kestäväpohjaisella tavalla ja tehtävä Tonavan alueesta eurooppalainen ja maailmanlaajuinen brändi.

Mahdollisia tavoitteita voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Lisätään vuoteen 2020 mennessä Tonavan rahtiliikennettä 20 prosentilla vuoden 2010 tasosta.
- Poistetaan jokiliikenteen pullonkaulat, jotta tyyppin VIb alukset voivat liikennöidä Tonavalla ympärivuotisesti vuoteen 2015 mennessä.²
- Tehdään suurten kaupunkien välisistä matkustajajunayhteyksistä kilpailukykyisiä lyhentämällä matka-aikoja.
- Toteutetaan Tonavan alueen halki kulkevat neljä tavaraliikennekäytävää suunnitellusti 3–5 vuodessa.
- Rakennetaan Tonavan satamiin vuoteen 2020 mennessä tehokkaita multimodaaliterminalleja, joilla yhdistetään sisävesiliikenne ja maantie- ja rautatieliikenne.
- Toteutetaan Eurooppa 2020 -strategian ilmasto- ja energiatavoitteisiin perustuvat kansalliset tavoitteet.

3.2. Tonavan alueen ympäristön suojeleminen

Ympäristövarat ylittävät valtionrajat ja kansalliset intressit. Näin on erityisesti Tonavan alueella, jossa on vuoristoalueita, kuten Karpaatit, Balkanin alue ja osa Alpeista. Alueella on lisäksi rikas ja ainutlaatuinen kasvisto ja eläimistö (vesi- ja maaeläimet). Siellä sijaitsee myös osa niistä Euroopan harvoista paikoista, joissa elää pelikaaneja, susia, karhuja ja ilveksiä. Ihmisen toiminta ajaa ne yhä ahtaammalle. Yhteistyö on välttämätöntä, jottei jossakin tehtävä hyvä työ vesity nopeasti sen vuoksi, että muualla asia on laiminlyöty. Olemassa olevia yhteistyörakenteita olisi vahvistettava.

² Kansainvälisesti merkittävistä tärkeimmistä sisävesiväylistä tehdyssä eurooppalaisessa sopimuksessa (AGN) olevassa Euroopan sisävesiväyliä koskevassa luokituksessa (UNECE/TRANS/120/Rev.4, s. 28/29) vahvistetaan luokitusparametrit moottorialuksille ja työnnettäville kytkeille. Tässä tekstissä tarkoitetaan luokalla VIb ainoastaan sellaisia työnnettäviä kytkeitä ja sisävesialuksia joiden syväys on enintään 2,5 m.

Keskeiset kysymykset

Vesi

Tonavan alue on maailman kansainvälisin jokivesistöalue, johon kuuluu useita merkittäviä sivujokia, järviä ja pohjavesimuodostumia. On keskeistä huolehtia veden hyvästä laadusta, kuten vesipolitiikan puitedirektiivissä edellytetään. Sitä varten tarvitaan kestäväpohjaista vesienhoitoa, jolla vähennetään orgaanisten aineiden, ravinteiden ja vaarallisten aineiden aiheuttamaa pilaantumista. Pohjana voidaan käyttää niitä konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka vahvistetaan Tonavan alueen kaikkien maiden vuonna 2009 hyväksymässä vesipiirin hoitosuunnitelmassa.

Riskit

Alueen asukkaita on suojeltava katastrofeilta, kuten tulvilta ja teollisuusonnettomuuksilta, joilla on merkittäviä rajatylittäviä haittavaikutuksia, joita koettiin viimeksi vuonna 2010. Siihen tarvitaan yhdessä toteutettavia ennaltaehkäiseviä ja katastrofinhallintatoimenpiteitä, esimerkiksi sellaisia, joita tulva-, Seveso-, kaivosjäte- tai ympäristövahinkovastuudirektiivissä edellytetään. Erillään tehtävällä työllä ongelma vain siirretään muualle ja saatetaan naapurialueet vaikeuksiin. Huomiota on kiinnitettävä myös yhä tiheämmin esiintyvään kuivuuteen samoin kuin sopeutumiseen ilmastonmuutokseen. Alueellisella yhteistyöllä on helpotettava nk. vihreän infrastruktuurin ja pitkäjänteisten ekosysteemipohjaisten ratkaisujen toteuttamista sekä oppimista aiemmista tapahtumista.

Biodiversiteetti ja maaperä

Luonnonmukaisten elinympäristöjen väheneminen ajaa eläimet ja kasvit ahtaalle ja vaikuttaa ympäristöterveyden yleiseen laatuun. Paineita aiheuttavat voimakkaasti ekosysteemien pirstaloituminen, maankäytön tehostuminen ja kaupunkien leviäminen. EU:n vuoden 2020 biodiversiteettitavoitteeseen³ on päästävä, ja sitä varten on pysäytettävä biodiversiteetin ja ekosysteemien häviäminen sekä palautettava ekosysteemien tarjoamat palvelut ja elinympäristöjen väliset yhteydet. Luonnonsuojelualueisiin kuten Natura 2000 -alueisiin liittyvät tavoitteet voidaan saavuttaa vain ottamalla asianmukaisesti huomioon koko alueen ekologiset vaatimukset. Maaperästä johtuvaa vesien saastumista aiheuttavat viljelymaan eroosio, saastuneet alueet ja jätteiden hävittäminen. Niihin kaikkiin puututaan strategiassa konkreettisilla toimenpiteillä.

Mahdollisia tavoitteita voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Toteutetaan Tonavan vesipiirin hoitosuunnitelmassa asetetut tavoitteet.
- Vähennetään Tonavan ravinnepitoisuutta, jotta Mustanmeren ekosysteemit voivat toipua vuoden 1960 oloja vastaavalle tasolle.
- Saatetaan suistonhoitosuunnitelma valmiiksi ja hyväksytään se vuoteen 2013 mennessä.
- Toteutetaan koko Tonavan kattavat tulvariskien hallintasuunnitelmat – jotka on tulvadirektiivin mukaisesti laadittava viimeistään vuonna 2015 – jotta tulvariskiä voidaan pienentää selvästi vuoteen 2021 mennessä, ottaen huomioon myös ilmastonmuutoksen mahdolliset vaikutukset.

³ Ympäristöneuvoston päätelmät (15. maaliskuuta 2010): ”EU:n biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen on pysäytettävä vuoteen 2020 mennessä ja palautettava biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut mahdollisuuksien mukaan ennalleen tehostaen samalla EU:n toimia koko maapallon biologisen monimuotoisuuden köyhtymisen estämiseksi.”

- Laaditaan tehokkaat hallintasuunnitelmat kaikille Natura 2000 -alueille.
- Huolehditaan siitä, että venäjän­sam­men ja muiden kotoperäisten kalalajien populaatiot ovat elinkelpoisia vuoteen 2020 mennessä, ja torjutaan tulokaslajeja.
- Vähennetään vuoteen 2020 mennessä 25 prosentilla pinta-alaa, jossa maaperän eroosio on yli 10 tonnia hehtaaria kohti.

3.3. Tonavan alueen hyvinvointi

Tonavan alue edustaa EU:n ääripäitä taloudellisesti ja sosiaalisesti katsottuna. Erot ovat silmiinpistäviä, kun tarkastellaan alueen kilpailukykyisimpiä ja köyhimpiä osia, pisimmälle ja vähiten koulutettuja ja korkeinta ja matalinta elintaso­a. Tonavan alueen strategia tukee Eurooppa 2020 -strategiaa antamalla mahdollisuuden siihen, että alueet, joilla on runsaasti pääomaa, kohtaavat ne, joilla on runsaasti työvoimaa, ja teknologisesti edistyneet alueet kohtaavat odottavat markkinat. Tässä auttaa erityisesti osaamisyhteiskunnan laajentaminen ja päättäväinen tapa edistää osallisuutta. Tästä pitäisivät päästä hyötymään erityisesti syrjäytyneet yhteisöt (etenkin romanit, joista suurin osa asuu nimenomaan Tonavan alueella).

Keskeiset kysymykset

Koulutus ja taidot

Alueella on investoitava ihmisiin, jotta se voi edistyä ja kasvaa kestävällä tavalla. Etusijalle olisi asetettava osaaminen ja osallisuus. Kun hyödynnetään alueen menestyvien osien onnistumisia, voidaan lisätä mahdollisuuksia jatkaa opiskelua ja modernisoida koulutusta ja sosiaalitukea.

Tutkimus ja innovointi

Osoittamalla kohdennettua tukea tutkimusinfrastruktuuriin voidaan saada aikaan huippuosaamista ja tiivistää asiantuntemuksen tarjoajien, yritysten ja poliittisten päättäjien verkostoitumista. Alueen on parannettava kansallisten ja alueellisten varojen käyttöä ja otettava täysi hyöty Euroopan tutkimusalueesta. Kahdenvälisten sopimusten pohjalta olisi päästävä monenväliseen koordinointiin. Tonavan alavirran kehittyvät alueet voivat saada hyötyä ylävirran johtavista, maailmanluokan innovatiivisista alueista.

Yritykset

Tonavan alueella on alueita, jotka kuuluvat menestyvimpiin Euroopassa. Toiset taas ovat selvästi muista jäljessä. Niiden on päästävä osallisiksi hyödyistä, joita voidaan järjestää parantamalla innovoinnin ja yrityksiä tukevien elinten yhteyksiä. Luomalla huippuosaamiskeskusten välille klustereita ja yhteyksiä, joilla ne otetaan osaksi olemassa olevia koulutus- ja tutkimusverkostoja, voidaan ylävirran yritysten kilpailukykyä levittää koko alueelle.

Työmarkkinat

Työllisyysasteita on pakko nostaa. Ihmisillä on oltava mahdollisuuksia työskennellä lähellä asuinpaikkaansa. Myös liikkuvuutta tarvitaan. Alueen on tarjottava tulevaisuudennäkymiä parhaille ja yrittämishaluisimmille kyvyilleen. Siihen tarvitaan toimintalinjoihin, toimenpiteisiin ja tietojenvaihtoon liittyvää yhteistyötä.

Syrjäytyneet yhteisöt

Kolmannes köyhyysriskissä elävästä EU:n väestöstä, joista moni kuuluu syrjäytyneisiin ryhmiin, asuu Tonavan alueella. Romaneista alueella asuu 80 prosenttia, ja erityisesti he kärsivät sosiaalisesta ja taloudellisesta syrjäytymisestä, alueellisesta erottelusta ja

kestämättömistä elinoloista. Moni on niiden vuoksi lähtenyt muualle, mikä näkyy koko EU:ssa, mutta lähdön syihin on puututtava ensiksi juuri Tonavan alueella.

Mahdollisia tavoitteita voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Nostetaan tutkimus- ja kehittämistoiminta-investoinnit kolmeen prosenttiin bkt:stä vuoteen 2020 mennessä.
- Tarjotaan kaikille alueella asuville EU:n kansalaisille laajakaistayhteydet vuoteen 2013 mennessä.
- Lisätään alueelle hankittujen patenttien määrää 50 prosentilla.
- Nostetaan korkea-asteen tai vastaavan koulutuksen hankkijoiden osuus 30–34-vuotiaista EU:ssa 40 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

3.4. Voimakkaampi Tonavan alue

Vuonna 1989 alkaneet dramaattiset muutokset ovat muuttaneet yhteiskuntaa. Asiaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, sillä Tonavan alueella on maita, jotka ovat liittyneet EU:hun eri aikoina, maita, jotka ovat hakeneet EU:n jäsenyyttä, ja vielä muitakin EU:n ulkopuolisia maita. Ongelmat ovat useimmissa maissa samanlaisia mutta käytettävissä olevat resurssit eivät. Jotta voitaisiin löytää tehokkaita keinoja vastata yhteisiin haasteisiin, jotka liittyvät turvallisuuteen sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, toimia on koordinoitava kaikilla tasoilla. Toimivien hallinnollisten käytänteiden vaihto on tärkeä keino tehdä alueesta turvallisempi ja vahvistaa sen integroitumista EU:hun.

Keskeiset kysymykset

Institutionaaliset valmiudet ja yhteistyö

Yksityisen ja julkisen sektorin päätöksentekorakenteita ja -valmiuksia on parannettava – myös tasokasta suunnittelua ja kansainvälistä yhteistyötä – ja sitä on tuettava makroaluemallin mukaisesti. Resurssienkäyttö on optimoitava.

Turvallisuus

Korruptiosta ja järjestäytyneestä ja vakavasta rikollisuudesta on tulossa yhä vakavampi ongelma. Salakuljetuksen, ihmiskaupan ja valtionrajat ylittävien mustan pörssin markkinoiden torjumiseksi on vahvistettava oikeusjärjestystä sekä lainkäyttöalueiden sisällä että niiden välillä. Tiedustelutietoa on jaettava paremmin, ja tehokkaita yhteistoimia tarvitaan.

Mahdollisia tavoitteita voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Vahvistetaan tavoitteet sähköiselle viranomaisasioinnille ja vähennetään turhaa byrokratiaa vuoteen 2012 mennessä.
- Asetetaan yrityksen perustamiseen tarvittavan luvan saannille neljän viikon enimmäismäärä vuoteen 2015 mennessä.
- Luodaan vuoteen 2015 mennessä asianomaisille lainvalvontaviranomaisille tehokas tiedonvaihtojärjestelmä, jolla pyritään parantamaan turvallisuutta ja torjumaan vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta kyseisissä 14 maassa.
- Huolehditaan asianomaisten lainvalvontaviranomaisten tehokkaasta yhteistyöstä vuoteen 2015 mennessä.

4. TOTEUTUS JA HALLINNOINTI

Näitä asioita varten tarvitaan kunnollinen pohja yhteistyölle.

- **Kestävähajautetut puitteet yhteistyölle**

Tällä strategialla halutaan hyödyntää käytettävissä olevia resursseja mahdollisimman hyvin linjaamalla toimet keskenään etenkin toimintalinjojen ja rahoituksen osalta. Toimet täydentävät toisiaan. Kaikkien sidosryhmien on kannettava vastuunsa. Bukarestin Tonava-huippukokouksen julkilausumassa⁴ osapuolet antoivat merkittävän lupauksen toimia asian hyväksi. Komissio voi auttaa ja tukea toimintaa, mutta olennaista on, että kaikki viranomaiset niin keskus-, alue- kuin muillakin tasoilla ovat tavoitteen takana ja toimivat sen hyväksi käytännössä. Toimimalla yhteistyössä kansainvälisten ja rajatylittävien organisaatioiden kanssa koko alueella saadaan aikaan synergiaetuja ja vältetään toimien päällekkäisyyttä. Alueellisuutta korostamalla toimintamallista saadaan yhtenäinen, ja samalla voidaan edistää alakohtaisen politiikan koordinoitua. Olennaista on keskittyä nimenomaan tuloksiin.

- **Koordinointi**

Koordinoinnin osalta tarvitaan lukuisia eri toimenpiteitä.

Politiikan koordinoinnista vastaa komissio, jota avustaa kaikkien jäsenvaltioiden muodostama korkean tason työryhmä. Ryhmään pitäisi tapauksen mukaan kutsua myös EU:n ulkopuolisten maiden edustajia.

Komission tarkoituksena on kuulla ryhmää strategiaan ja toimintasuunnitelmaan tehtävistä muutoksista, raporteista ja seurannasta. Ryhmä puolestaan käsittelee politiikan linjaamista ja priorisointia.

Painopistealojen koordinoinnista huolehtivat jäsenvaltiot (yhdessä muiden maiden tai alueiden kanssa, paitsi jos kyse on aiheista, joita EU käsittelee valtiotasolla, kuten turvallisuudesta ja vakavasta ja järjestäytyneestä rikollisuudesta). Silloin ne kuulevat komissiota ja asiaan liittyviä EU:n ja alueellisia elimiä. Toteutuksesta huolehtivat painopistealakohtaiset koordinaattorit, jotka voivat osoittaa sitoutumista asiaan koko Tonavan mitalta, toimintansa tunnustamista ja asiantuntemusta (esimerkiksi sopimalla suunnittelusta ja tavoitteista, indikaattoreista ja aikatauluista, huolehtimalla laajamittaisista yhteyksistä projektien vetäjien, ohjelmien ja rahoituslähteiden välillä ja tarjoamalla teknistä apua ja neuvontaa). Toiminta on maiden, sektorien ja instituutioiden välistä.

Kansalliset yhteyspisteet auttavat komissiota toiminnan edistämisessä. Yhteyspisteet huolehtivat toimien koordinoinnista maassaan, selvittävät asiaan liittyvät yhteystahot ja ennen muuta helpottavat toimien toteuttamista käytännössä.

- **Toteutus**

Vastuu toimien toteuttamisesta kuuluu kaikille: siitä vastataan niin valtakunnallisesti, alueellisesti kuin kaupunkien ja paikallistasollakin. Toimenpiteet (joissa mainitaan tavoitteet) on toteutettava konkreettisina hankkeina (jotka kuvataan yksityiskohtaisesti ja joilla on oltava vetäjä, aikataulu ja rahoitus). Hanke-ehdotuksissa olisi aktiivisesti tuettava hankkeiden toteuttamista ottaen kuitenkin huomioon se, että ohjelmaan liittyvä päätöksenteko ei riipu niistä.

- **Rahoitus**

Strategia toteutetaan käyttämällä olemassa olevaa rahoitusta, joka linjataan soveltuvin osin strategian tavoitteisiin, ja noudattaen yleisiä kehyksiä. Rahoitusta on jo nyt tarjolla paljon EU:n eri ohjelmista (esim. 100 miljardia euroa rakennerahastoista kaudella 2007–2013 ja runsaasti varoja liittymistä valmistelevasta välineestä tai naapuruuspoliittisesta

⁴ Bukarest 8. marraskuuta 2010.

kumppanuusvälineestä). Hankevalintamenettelyjä voitaisiin tarkistaa niin, että ne tukevat sovittuja tavoitteita. Käytettävissä on muitakin välineitä, kuten Länsi-Balkanin investointikehys, samoin kuin kansainväliset rahoituslaitokset (esim. EIP:stä oli vuosina 2007–2009 käytettävissä 30 miljardia euroa liikennöitävyyteen ja puhdistustoihin). Olisi kiinnitettävä huomiota avustusten ja lainojen yhdistämiseen. Olemassa on myös kansallisia, alueellisia ja paikallisia resursseja. Olennaista onkin hankkia ja yhdistellä etenkin EU:n tasoa paikallisempaa julkista ja yksityistä rahoitusta.

- **Raportointi ja arviointi**

Komissio huolehtii raportoinnista ja arvioinnissa yhdessä painopistealakohtaisten koordinaattorien ja muiden sidosryhmien kanssa. Koordinaattorit tarkastelevat edistymistä, joka liittyy toimien ja hankkeiden aikaansaamiin parannuksiin ja tavoitteiden toteutumiseen, ja tiedottavat tekemästään työstä säännöllisesti. Tämän pohjalta komissio laatii raportteja, joissa kerrotaan toimintasuunnitelman edistymisestä.

Komissio järjestää lisäksi vuosittain kokoontuvan foorumin, jossa voidaan keskustella tehdystä työstä, kuulla osapuolia tarkistetuista toimista ja kehittää uusia toimintamalleja. Osallistujat tulevat eri maista, EU:n toimielimistä ja sidosryhmien organisaatioista (etenkin hallitustenvälisistä elimistä, yksityiseltä sektorilta ja kansalaisyhteiskunnan piiristä).

- **Ei uutta EU-rahoitusta, ei uutta EU-lainsäädäntöä, ei uusia EU-rakenteita**

Komissio valmistelee strategian siltä pohjalta, että alueelle ei ole luvassa budjettiin liittyvää tai oikeudellista erityiskohtelua. Tarkemmin voidaan todeta seuraavaa:

- (1) Strategia ei edellytä uutta EU-rahoitusta. Lisävaroja voidaan hankkia kansainvälisistä, kansallisista, alueellisista tai yksityisistä lähteistä, mutta strategiassa korostetaan nykyisen rahoituksen käytön parantamista.
- (2) Strategia ei edellytä muutoksia EU-lainsäädäntöön, sillä EU-lainsäädäntö koskee koko EU27:ää eikä pelkästään yksittäistä makroaluetta. Erityisten tavoitteiden ajamiseksi voidaan tarvittaessa sopia muutoksista kansallisella tai muulla tasolla.
- (3) Strategialla ei luoda uusia rakenteita. Sen toteuttamisessa käytetään olemassa olevia elimiä, joiden keskinäinen täydentävyys on maksimoitava. Komission resursseihin ei ole kohdistumassa yleisiä vaikutuksia.

5. YHTEYDET ERI ALOJEN EU-POLITIikkaan

Strategialla halutaan vahvistaa koko alueen integraatiota, ja siksi sillä pyritään tehostamaan EU:n politiikan ja lainsäädännön täytäntöönpanoa alueella. Se tarjoaa poliittista tukea olemassa oleville hankkeille ja lisää niiden näkyvyyttä. Toimintasuunnitelmaan onkin otettu joitakin olemassa olevien elinten piirissä päätettyjä toimia. Lisäksi todettakoon seuraavaa:

- Eurooppa 2020 -strategia on EU:n avainaloite, jolla tuetaan työpaikkoja sekä älykästä, kestävää ja osallistuvaa kasvua. Tonavan alueen strategia tukee näitä tavoitteita. Eurooppa 2020 -strategiassa asetetaan viisi yleistavoitetta: edistetään työllisyyttä, parannetaan innovoinnin, tutkimuksen ja kehittämisen edellytyksiä, toteutetaan ilmastonmuutos- ja energiatavoitteet, parannetaan koulutustasoa sekä edistetään sosiaalista osallisuutta etenkin vähentämällä köyhyyttä ja puuttumalla ikääntymisen asettamiin haasteisiin. Tonavan alueen strategia tukee näitä tavoitteita visiollaan Tonavan alueesta vuonna 2020. Sillä tuetaan kestävää kasvua, ja tavoitteena on vähentää energiankulutusta, lisätä uusiutuvista lähteistä tuotetun energian käyttöä, modernisoida kuljetussektoria ympäristöä säästävämmäksi ja tehokkaammaksi ja edistää ekologista matkailua. Sillä autetaan poistamaan sisämarkkinoilla olevia pullonkauloja ja parannetaan yritysten toimintaympäristöä.

- Johdonmukaisuus suhteessa EU:n lainsäädäntöön ja politiikkaan kuuluu strategian ytimeen. Siinä puututaan täytäntöönpanon puutteisiin sekä käytännön tai organisatorisiin ongelmiin, joiden vuoksi tuloksia ei saada aikaan. Sillä tuetaan EU:n oikeudellisten velvoitteiden parempaa täytäntöönpanoa, etenkin kun kyse on yhtenäismarkkinoista ja ympäristöstä. Lisäksi sillä tuetaan politiikkaa, joka liittyy esimerkiksi liikenteeseen (parhaillaan tarkistettavat TEN-T-verkot sekä maiden tuleva liikennepolitiikka), energiaverkkoja (TEN-E), sisämarkkinastrategiaa (sisämarkkinoiden toimenpidepaketti) ja Euroopan digitaalistrategiaa. Tukea saavat myös vuoden 2010 jälkeiselle ajalle asetetut EU:n biodiversiteettitavoitteet ja -strategia, jossa esitetään visio vuodelle 2050 ja asetetaan tavoite vuodelle 2020. Tonavan alue on portti EU:n naapureihin Euroopassa ja pitemmälle Aasiaan, joten se on olennaisessa asemassa tuettaessa EU:n muuta ulkosuhdepolitiikkaa Euroopan naapuruuspolitiikan ja siihen liittyvien alueellisten aloitteiden (kuten itäisen kumppanuuden) mukaisesti.

6. PÄÄTELMÄ

Strategialla luodaan kestäväpohjaiset puitteet politiikan integroimiselle ja yhtenäiselle kehitykselle Tonavan alueella. Sen ensisijaisilla toimilla pyritään tekemään tästä EU:n alueesta 21. vuosisadan alue. Sen tavoitteita on tehtävä laajalti tunnetuksi, ja siihen tarvitaan riittävää tiedotusta ja markkinointia.

Sen vuoksi komissio pyytää neuvostoa tarkastelemaan tätä tiedonantoa ja siihen liittyvää toimintasuunnitelmaa ja antamaan niille tukensa.